

ШЫН

Совет Эмгекчилер Коммунисттик партиясынын Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажылчы чоннар депутаттарының область Советинин органы

1953
ОКТАБЬР
15
ЧЕТВЕРГ
№ 202 (2857)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

БИСТИН ОБЛАСТА (1 арын).
Новосибирск областа (1 арын).
Партияның политиктиг ажылын күштелдирер (1 арын).
Нийтинин малынга эки кыштагылашкын (2 арын).
Садыг организацияларынын ажылы бекдик денелге тургузар (2 арын).

В. Кызыл-оол.—Шийтпирини күөселдезинге хыналданы тургузар (3 арын).
С. Попай-оол.—Чуртталганын культуразы дээш демисежир (3 арын).
Т. Лопсан.—Колхозтун ревизия комиссиясы эки жылдаар херек (3 арын).

Профэилелдеринин III Бугу-делегей конгреси (4 арын).
Д. Никитин.—Капиталисттик чурттарның бюджеттери чүгү дугайын чугаалап турары (3—4 арын).
Политиктиг конференцияны чылардыр дугайында (4 арын).
Лысыманчы бөдүк туттурган шериглерге хамаарыштыр чаа чөнгөзүн белеткен турар (4 арын).

Бистин область

Колхозтар тудугларында

КЫЗЫЛ РАЙОНДА

«Черби» колхозтун (даргазы эш Казанцев, парторганизация секретары эш Сандый) бо чылгы бугурулу планында 5 чуртталга бажыны тударын көргөн, а херек кырында ол колхоз 6 чуртталга бажынарын тудуп алган.

120—150 хуу күөседип турарлар хей. Сесерлиге «Баян-Хем» көдээ ажил-агый артели (даргазы эш Дамдын, парторганизация секретары эш Ензак), чуртталганын 4 бажынарын тудуун эки шынарлыг дооскан. Плана көрдүнгенинде артка чыгыс бажын биле кытай чуртталганын 3 чаа бажынарын тудуун дүргөн доозары дээш тудуг бригаданы эрестиг ажилдап турар.

ТАНДЫ РАЙОНДА

Суг-Бажында Сталин аттыг көдээ ажил-агый артели (даргазы эш Рудин, парторганизация секретары эш Нордун-оол) чылдын тудуг планында көрдүнгенинде чуртталганын 10 чаа бажынарын эки шынарлыг дооскан. Ычарага, пландан артка

6 бажын биле кытай ам 8 чуртталга бажынарын тудуун база чоокку үеде доозар деп турар. Ол ишкы колхозтун уруглар яслизинин, школанын чаа тудугларынын ажылы база дүргөн болгаш шынарлыг чоруп турар.

БИИ-ХЕМ РАЙОНДА

Туранда «Кызыл тараачын» колхозтун тудуг бригадасы бо чылын нийтинин малынга 5 кышкы кажазы тудар турган, 6 чылгы кажазы кы-

лып дооскан. Оон иштинде инектин, хойнун болгаш бызаанын база аяктык чаа кажазаларын тудуглары элээн шынарлыг болуп турар.

СУТ-ХӨЛ РАЙОНДА

«Сталинчы орук» колхозтун (даргазы эш Лазарев, парторганизация секретары эш Ортун-Назын) тудугулары төрөөн колхозунга 30 ажыг бажынарын тудуп дооскан. Оон иштинде чуртталганын 4 чаа бажынарын, малдын 5 кажазаларын болгаш колхозтун чаа конторазын шалыпкын доосканнар. Ол ишкы мал

газинин, дээрбенин чаа тудугларын болгаш колхозчуларын 20 ажыг чуртталга бажынарын колхозтун суурунче көжүрүп тударын база дооскан. Ам чуртталганын 17 бажынарын тудуун чоокку үеде доозары дээш улам шалыпкын ажилдап турар.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОНДА

Чөөн-Хемчик районда Жданов аттыг колхозтун эш Соплага удурун 72 кижилег тудуг бригадасы колхозчуларын культуруг чыгай чуртталганын улам экижидип, колхоз төвүн өстүрер дээш колхоз тудуп келгенде бээр улуг күженишкенин ажилдап келген.

Тудугчулар чуртталганын 161 санын база культураны, эи ылагыя кижжи эмнелгезинин, мал эмнелгезинин, уруглар яслизинин болгаш өске-даа тудугларын тутканыр. Бо чылын чуртталганын 11 чаа бажынарын тудуп, ажылдалла кирген.

Механизаторнун күш-ажылчы чедишкени

Сут-Хөл районун Киров аттыг колхозунун кежигуну эш Д. Чынына бодунун төрөөн колхозун организас, ажил-агый талазы биле быгытларын херезне илелкейлиг туржуп турар. Эш Д. Чынына мурнунда хову бригаданын мурнакчы ажилдап, онаатынган бугурер ажилдын хүнде нормазын 150—200 хуу күөседип турган.

Ол күзел ам боттанган. 1952 чылда Сут-Хөл МТС-тин трактористер курзунун өөредилгезин ол дооскаш, тракторга практикалап ажилдаан. Эш Чынына ол ажилга улам мергежер болгаш ам өзүлүк тракторист болуп ажилдап турар.

Колхозтун чайгы, күсүк чер андарылганын илелкейлиг ажилдап болгаш хүн-бурде ажилдын ээлчег нормазын 120—150 хуу күөседип, кывар, чаар материалдарын үргүлчү камнап ап турар.

Колхозтун чайгы, күсүк чер андарылганын илелкейлиг ажилдап болгаш хүн-бурде ажилдын ээлчег нормазын 120—150 хуу күөседип, кывар, чаар материалдарын үргүлчү камнап ап турар.

НОВОСИБИРСК ОБЛАСТА

Партияның кыйгыры-биле

Көдээ ажил-агыйны улам хөгжүдөр хемчеглер дугайында Коммунисттик партиянын болгаш Совет чазактын кыйгырынын Новосибирск областын ажылчы чоннары бугу совет кижилер-биле бир дөмей улуг сорук биле хүлээп алган. Новосибирск хоорайнын бугурулуелеринде ажилдап турар инженерлер, механиктер көдээге ажилдаарын аажок күзеп, ол дугайында боттарының дилег билдиришкенин чер-черде партия органына сөөлү үеде үргүлчү кирип турар.

Партиянын Новосибирск хоорай комитетинге чоокта чаа слесарь Г. С. Романов, техник-механик И. М. Акимов, инженерлер В. С. Федоров болгаш И. С. Федорова слар чедип келгенер. Олар шунту Новосибирск хоорайнын бугурулуелеринде ажилдап турган, анаа өскө, өөрентген болгаш ажилга мергежерлер. Оларнын мурнунда күзели яныз-бүрү, хоорайнын бугурулуелеринге үргүлчү ажилдаар деп бодап чоран-даа болза, «СССР-нин көдээ ажил-агыйны улам ийай хөгжүдөр хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-нын Пленумунун доктаалын

номчааш, көдээге ажилдаарын күзөп бергенер.

Оларнын дилез партия хоорому хандыртып. Мындыг чижестер дыка хей.

Оя чылдың нормазын

күөсеткен

Новосибирсктин септелге заводунун ажилчыны Л. Ф. Свитич сөөлүг ийи чыл сес ай он хонуктун дургузунда он чылдың нормазын күөсеткен. Оон бугурун үндүрүп турар продукциянын шынары кончуг эки. Чепсекти эки ийи ажыг-лап турарынын ачызында ол-ла үеде 12.219 рубльдин камнагазын кылган.

Колхозчуларның сөзү

Мал ажилчы мөөн сонгаар көдүрер хемчеглер дугайында партиянын болгаш чазактын доктаалына Новосибирск областын колхозчулары улуг өөрүшкү-биле ужурашкан.

Тогучинск районда Ворошилов аттыг көдээ ажил-агый артелинин колхозчуларынын хуралы улуг көдүрүшкүнүг байдалга эрткен. Колхозчуларын нийти саналын илелетпишкан, мал фермазынын эргелекчи эш Зенковтун чугаалааны болза:

«Партиянын болгаш чазактын доктаалы болза, совет кижилер дугайында улуг сагыш салышкынын илелетшикин-дир. Малды бекдик продуктуг болдурап дээш бис күш хараманмас бис. Бугу малды чөмбөдү, эки кажаз-биле хандырап дээш, ажалгазын экижидер дээш эки ажилдаар бис.

Ол ишкы «Кузбасс», «Сибирский гигант» болгаш Пушкин аттыг колхозтарын колхозчулары улуг көдүрүшкүнү-биле ажилдап турарлар. Ында мал кажазаларын эки септел, мал ажилында кадрларын эде тургузуп турар.

Чонуну кадкышылы дээш

Кадкышылганын болгаш эмнелгенин четкелери областа калбарып турар. Электри станцияларынын ажилчынарына Новосибирск хоорай чанынга санаторий тудары-биле тос миллион рубльди дөзөвилээн.

Чаа кадкышылга черинин проектин белеп, ам тудуг шөлүн белеткен турар.

Татарскин хоорай эмнелгезинин ийи чаа бажынарын тудуу дооступ турар. Ол тудугларын өртээ—420 муу рубль.

Областын эмнелгези болгаш Новосибирсктин санитар-эпидемия станциясы ийи чаа бажынарын база тудуп турар.

Сесериний деп көдээ суурда бичин уруглар яслизинин тудуун доозарына 55 муу рубльди үндүргөн.

Культураның ордузу

Новосибирск областын Октябрьскиде культура Ордузу тудуп турар. Культураның ол аажок улуг Ордузун улуг прораб эш Земерова удурткан коллектив тудуп турар. Ам дөрт дугаар калынын ханазын салып дооскан болгаш кырын дугалап турар. Культураның ол Ордузу 1954 чылда ажылдалла кирер.

Областын эи эки дашчызы эш Ленскийнин бригадасы эки түнүндө чедип алган. Ол бригада ээлчег нормазын үргүлчү ийден хей катан ажырып турар.

(«Советская Сибирь» солуидан).

Улустун хереглел барааннарының садыглаашкынын улам калбартыр

Коммунисттик партия болгаш Совет чазак ажилчы чоннарын материалдыг байдалын улун-на экижидер дээш ада өзунун сагыш салышкынын доктаамал илередип турар. Совет чазак бо чылдын апрель, декабрь айларда чонга садары-биле 32 миллиард рубльдин немелде барааннарын бугурун үндүрер хемчеглерин ап чорутканы анаа тодаргай херечи болур.

СЭКП ТК-нын сентябрь Пленуму улуска хереглелдин чүүлдерин бугурунунге шынгы көдүрүшкүнү хандырап, хамкытын мурнунда чонун аш-чөм-биле, а чик үлетпүрнү чиг-эт-биле хандырап турар көдээ ажил-агыйнын мөөн сонгааргы хөгжүлдесинин болгаш көдүрүшкүнүн дугайында тодаргай хемчеглерин айткан.

Партия болгаш чазактын чонун материалдыг байдалын дугайында улуг сагыш салышкынын совет садыгнын чыл бүрүдөгү хөгжүлдесинде база илереп турар. Бо чылдын 9 айларын дургузунда областын ажилчы чоннарына чүгле хереглелчилер кооперациянын шугу-му-биле бээр эрткен чылдазын-дан 10 миллиондон хей рубльдин барааннарын саттыган болгаш бараан саарылгазы бо үенин иштинде 10,8 хуу өскөн.

Хереглел барааннарын бугурун үндүрүлгезинин өзүлдесин, калбак хереглелдин барааннарына өртек чингелдесин, база анаа үндүлгезинден ажилчы чоннарын садып алдыр аргалынын хүн-бурде өзүшкүнү совет садыгнын улам хөгжүлдесинде болгаш чонун өзүп турар хереглелдерин долдуу-биле хандыраарына теарымчалыг байдалдарын тургускан.

Ындыг болза-даа областын чамдык садыг организациялары ол тарымчалыг байдалдарын болгаш аргаларын ыракта чедир ажыглап турар болгаш оларнын ажил-чорудулазында улуг четпестер бар. Улуска хереглел барааннарын талазы-биле садыг организацияларын кончуг кулу денелге эрттип турар. Оон түнүндө областын садыг организациялары бараан саарылгазынын планын ай, квартал санында күөсетпейн турар болгаш чонга хей миллион рубль түнүг калбак хереглелдин барааннарын чедир саттып-майн турар.

Областын хереглелчилер эмнелгезинин системазы 9 айларын бараан саарылгазынын планын чүгле 95,3 хуу күөсеткен ийикте ол үелерде, чонга 9 ажыг миллион рубльдин барааннарын чедир сатпаан.

Бараан саарылгазынын күөсетпейн турарынын кол чылдаганы болза, садыг организацияларынын удурткучлары партиянын XIX съездинин негелдесин күөсетпейн, садыгнын шүшпөк байдал-биле организастап турарында, чонун негелде хереглелдерин дугайында чогуур сагыш салышкын кылбазында болур. Ылангыя Барыш-Хемчик, Эрзин, Өвүр, Улуг-Хем районнарында садыгнын байдалы кончуг кулу денелде туруп турар. Улуг-Хем районун Партиянын XIX съездин аттыг колхозта магазинге керосин, кээшпе, барык бир ай ажыг үенин дургузунда тудалгалды болуп келгени тодаргай херечи болур.

Калбак хереглелдин барааннары-биле садыглаашкында четпестерин база бир чылдаганы совет садыгнын организастаарынын кол хемчеглерин болур—бараан саарылгазынын планын, районнарыга бараан сөөртүлгезин, совет барааннарын рекламаны болгаш магазинлерин ажилдаар шагын садыг организацияларынын талазында таарыштыр организаставаанында.

Социалисттик чарыштын инициаторларында

Кызылдын автотранспорт коноразынын ажилчыны, албан-хаакчытары болгаш инженер-техниктер ажилдакчылары Октябрьин социалисттик Улуг революциянын 36 чыл оюнга чедишкенин ужуражыр дээш алган хүлээлгезин эки күөседип турарлар.

районнарыга бараан сөөртүрдө чонун хереглелдин тус-тус районнарын экономиказын, оларнын байдалын барымдаалап чорудуп турар. Ылангыя чонун негелдесин өөренип, ону барымдаалап бараан сөөртүр айттыргы ол үелел көрбейн турар. Ол чорук улуска хереглел барааннарын үзүктөл чок садыглаашкына, бараан саарылгазынын планын күөселдеринге шаптык ужураштырып турар. Чонун бараан талазы-биле негелдесин, тус-тус районнарын экономиказын, барааннарын үе талазы-биле хереглелдин шынгы өөренип көргөнгө үндүлгезинин массалыг хереглел барааннарын бугурулузун, бараан саарылгазынын, оларнын сөөртүлгезинин планын шың кылар чорук садыг организацияларынын, чурт үлетпүрүнүн база бир кол сорулгазы болур.

Чонга хереглел барааннарын үзүктөл чок садыглаашкынын чорударына иштиги курлавырлар улуг рольду ойнаар ужурап. Ындыг болза-даа хереглелчилер кооперациянын иштиги курлавырын четпес ажыглап, оон чамдык удурткучлары чүгле чазактан берип турар фонтуларга илелгезин олорулар чүүл бар. Көдээ ажил-агыйнын продуктуларын садып алдыр планнар хереглелчилер кооперациянын системазында үргүлчү күөсетпейн турар. Оон түнүндө, хереглелчилер кооперациянын садыг четкелеринде көдээ ажил-агыйнын продуктулары: эт, саржаг, картофель, ногаа кончуг өзөш болуп турар. Мынчангаш бо айттыргыже онза кичээнгей салыр херек.

Совет садыгны эки организастаарына, чонун хереглелдерин культуруг хандыраарына, магазинерин, ларктарнын таарымчалыг байдалы, оларнын садыг херекселдеринде чепсегетингени биче эвес рольду ойнаар ужурап. Ынчангаш чаа магазинер тудуунун планнарын күөседип, магазинерин өй-шаанда септээр, оларнын чогуур чепсек-херекселдер-биле хандырап, база садыг четкелерин ажилдын кышкы байдалына таарыштыр тургузар дугайында садыг организациялары ам далаштыг хемчеглерин алза чогуур.

Чонун доктаамал өзүп турар негелделерин хандырап талазы-биле партия болгаш чазактын салган улуг сорулгаларын чедишкенин күөседип садыг ажилдакчыларынын мергежилден, чонун мурнуна оларнын ак-сеткилдиг бараан болушкунундан улуг-биле хамааржыр чүе болганда, садыг ажилына кадрларын оларнын политиктиг болгаш ажил-ишчи шынарын өзүтээр иштинде алыры, оларнын коммунисттик өзүгө кижизидери, ажилчы чоннарын хереглелдерин хандырап талазы-биле оларнын харымсалганын улгатыр садыг организацияларынын аягы тергин чугула сорулгазы ол деп санаар херек. Ол ишкы садыг ажилдакчыларынын ортузунга социалисттик чарышты каянгызында артык калбартып, оон чедишкенин күөселдесин хандыраа чогуур.

Садыг организацияларынын ажилын үндүзүн-биле эде тургузары, чонун хандырылганын бугу талазы-биле экижидери чүгле садыг ажилдакчыларынын херээ эвес, харин чер-черде партия, совет организацияларынын база тергин чугула херээ болур.

Чер-черде партия, совет органы садыг организацияларына үргүлчү удуртулганы хандырап, оларга практиктиг дузаламчыны көргүзүп, садыг кадрлары-биле ажилды экижидип, оларнын политиктиг билин, ажил-мергежилин соксаал чокка бекдик тургаш, садыг ажилын партия болгаш чазактын негелделеринге бугуру-биле дүүштүр тургузар ужурап.

Чолаачылар боттарынын алган хүлээлгезин эки күөседип турар. Карашак чыл планын 104 хуу күөсетпишкан, 110 литр кывар чүлдү камнап алган, Андреев—100 хуу күөсеткен, 100 литр кывар чүлдү камнап алган, Углева—157 хуу, 170 литр кывар чүлдү камнап алган, Чурков—107 хуу, 180 литр кывар чүлдү камнап алган. Ол ишкы токар цехинде эш Молин айнын планын 120 хуу күөсеткен.

Кызылдын дааранылга комбинатынын ажилчыны З. Углева эи эки шынарлыг, чик өртектиг продукция дээш ажилдап турар. Ол ажил нормазын 164 хуу чедир күөседип турар. Чурукта: эш Углева. Чуруу С. Феоктистовтуу.

Калбак хереглелдин барааннары көвүдөзү

Октябрь айда Кызыл хоорайнын магазинеринге кышкы тоннар, костюмер, яныз-бүрү индиктер болгаш өске-даа калбак хереглелдин барааннарын саткан. Кызылдын үлетпүр барааннарын № 10 магазини сентябрьда бараан саарылгазынын планын 116,6 хуу күөсеткен.

Пес-бараан садар садыкчы эш Невескотина саарылга планын 129 хуу, идик-хеп садар садыкчы эш Краева—126 хуу, үрүмек бараан садар садыкчы эш Левченко—110 хуу күөсеткенер.

Магазинин садыкчылары Октябрьин социалисттик Улуг революциянын 36 чыл оюнга чедишкенин ужуражыр дээш социалисттик чарышта кирген ажилдап турарлар.

Урезин арыглаашкынын

Урезин уруп алышкыны келир чылда элбекшилдиг дүжүттү өстүрүп аларынын чугула чүлдү болур. Ол сорулганы Улуг-Хем районда Киров аттыг колхозтун № 1 хову бригадасы чедишкенин күөседип турар.

Кызылтас урезинин бо чылын 120 тоннаны арыглаар деп планда көрдүнгенин октябрь 11-де бурун дооскаш складта урган. База 8500 килограмм арбай урезинин уруп белеткээ, 30 тонна сула урезинин арыглаашкыны үргүлчүлөп турар.

Урезин арыглаашкынында ажилдап турар колхозчуларын иштинде комсомолчулар эштер Торлаа, Макаал, Макыин-оол олар хун нормазын 115 хуу күөседип турар болгаш Маскыр-оол, Анашлаа болгаш оон-даа өскөлөр хун нормазын 110 хуу күөседип, урезин арыглаашкынында мурнакчылар болуп турар.

Эрзин районун «Чаа орук» көдээ ажил-агый артелинин улуг чылгычы Кашка Дамба элээн каш чылдарын дургузууда чылгычы болуп ажилдап турар. Оон ажилга кызымаа, чап малдарын чидирг мочка ажаап ап турары областа билдингир. Чурукта: Эрзин районун «Чаа орук» колхозунун улуг чылгычы Кашка Дамба. Чуруу С. Феоктистовтуу.

Чонун кадкышылы дээш демиселде

Сут-Хөл районун «Сталинчы орук» колхозта эмнелге салбарынын эргелекчи коммунист эш Хандымаа чонун кадкышылы дээш ак-сеткилдиг ажилдап турар. Коммунист Хандымаа ол эмнелге салбарына он чыл ажыг ажилдап келген.

Ажилдап эгелээнинде бээр эш Хандымаа ол колхозта эмнелге салбарынын ажилын экижиткен. Коммунист Хандымаа аарыг кижилерге медициналык далаштыг дузаламчыны чогуур өй-шаанда көргүзүп, оларга бодунун арга-сүмезин берип турар. Бодунун хостуг шакарында чонун ортузунга халдавырлар аарыглардан канчаар камгалаарынын, арыг-шеверин шың сагымынын дугайында яныз-бүрү тайыбыр ажилдарын непередип турар. Ол ишкы ырак черлерде аараанарга дүргөн дузаны чедиринге эш Хандымаа каян-даа белегин көргүзүп келген.

Боду сумда лекторлар бөлүүнде база эки ажилды деп санатырып турар. Коммунист Хандымаа аарыг кижилерин хомудадарын чөптүү-биле хандырып, бодунун эмчи профессиянын бекдик хундулелге тудуп турар.

Партиянын политиктиг ажылын күштелдирер

Кызыл көдө районун партия организациязынын V конференциясы болуп эртен. Отчеттүг үеин иштинде районун партия организациязынын чоруткан ажылынын дугайында илеткеди СЭКП райкомунун секретары эш Энзак кылган.

Совет Эвилелинин Коммунист партиянын XIX съездинин төгүлү шиптирлерин удурулга болдуруп, амыдыралга боттандырып тургаш, районун партия организациязынын отчеттүг үеде организас талазы-биле дыкка быжыканын, районун мурунуга салдыган политиктиг болгаш ажыл-агыйгы сорулгаларын элзэн чедишкенин боттандырып турарын конференция демделген.

Районун ажылчы чоннарынын 96 хуузу коллективтиг ажыл-агыйже кирген. Хөй-ниитиниң малынын башаны 1952 чылда 28375 турган болза, 1953 чылда 35877 чедир өскөн. Бүгү таргаа культураларынын тарылгазынын планын район ниитизи-биле бо чылын 104 хуу, картофель планын—101 хуу күүсеткен. Тарылга шөлү 1953 чылда эртен чыл-биле деннээрге 200 гектарга улгаткан. Бүгү тарылга шөлүнүн 99,5 хуузу колхозтарын ажылгалында. Күрүнө мурунуга санажылангы планы бо чылын дук талазы-биле 119 хуу, эт талазы-биле 100 хуу, таргаа культураларынын талазы-биле октябрь 5-ке чедир 98 хуу күүсеткен. Улус өөредилгенин, садыг, сан-хөө болгаш өске-даа ажылдарын талазы-биле чедишкенин база чедип алдыган.

Районун коммунистеринин болгаш бүгү ажылчы чоннарынын политиктиг болгаш культуралыг өзүлдөз, социалисттиг ажыл-агыйга, өңчү-хөрөнгө меделердиг хамаарылгазы дыкка беден. Колхозтарда, МТС-те болгаш бұдурулга, албан организациязы черлеринде муракчы кижилерини саны хун-бүрү өзүп турар. Чкалов аттыг колхозта бызаа ажаакчызы Чурукина, «Малчын» колхозта хой кадарызы Лапчар-оол, «Совет Тыва» колхозта өшкү кадарчызы Сергей Баллац болгаш өске-даа хөй-хөй муракчылар бар. Районун колхозтары организас, ажыл-агый талазы-биле улам быжыгып, өзүлүг бай-шылалдыг, бедик культуралыг амыдыралдын одаа болуп сайырап турар.

Оон-биле чергелештир районун партия организациязы отчеттүг үеде бодунун ажыл-чорудулгазына улуг четпестерин болгаш частыргыларын боттандырган конференция илереткен. СЭКП райкомунун, оон бюрозунун болгаш секретарыларынын, партия эге организациязынын ажылында кол четпес чүүл болза, партиянын политиктиг ажылын ажыл-агый сорулгалары-биле дүүштүр тургуспайн, ажылчы чоннарынын коммунисттиг кижизидилгенин херезин чогуур денелче көдүрбей турганында болур.

Партия райкомун, оон бюрозун болгаш секретарылары районун ажыл-агый, культура тургузушкунунун сорулгаларын боттандырагына өзүлүг партияны удуртулганы чорудары кошкадып, харын-даа райкүүсүмюн, районун көдээ ажыл-агый болгаш белеткедир эргелелинин база өске-даа хөй-ниити организациязынын кылыр ужурулг ажыл-чорудулгазын холгаарлаар шын эвес методче кирип турган. Ол чорук ажыл-агыйнын болгаш культуранын чугула айтырылганын масса ортузунга партиянын политиктиг ажылы-биле чарылбас харылсаалыг кылдыр удуртуруга шаптыктап, болганчок-ла чангыс талалай бээринге чедирген.

Конференциянын киржикчилери партиянын политик-массалыг ажылын партия өөредилгезин багай удуртканы дээр районун бюрозун, оон секретарыларынын шынгын шүгүмчүлзөн. Райкомун 15 кижизин составыг илеткечлер бөлүгү отчеттүг үеини иштинде 160 лекцияларын чер-черге номчаан болза-даа, оларын шынары куду, амыдыралдан хоорук болуп турган. Райкомун секретарылары эштер Энзак, Лошенко, Часким, кылдизин эргелекчилери Данзын-оол, Седип, Ангырбан

Кызыл көдө районун V партия конференциясындан

олар чер-черлерге ховар барып, политиктиг илеткедери болгаш лекцияларын эвээш кылып турганнар. Райком бюрозунун кежигүнү эш Кара-оол чангыс-даа лекция номчуваан. Партия райкомунун секретары эш Часким, пропаганда болгаш агитация кылдизин эргелекчизи эш Данзын-оол олар ажылчы чоннар ортузунга партиянын политиктиг, агитация-массалыг ажылын кончуг багай удуртуп, колхозтарда, көдээ Советтерде, МТС-те партия организациязына практиктиг дузаны кончуг ховар чедиргенер. Эзулүг партияны удуртулганын, активти өөредилини орунуга эш Часким командалаар, ээлдек эвс чорукту болдуруп турган. Эш Данзын-оол эге организациязларга кончуг ховар барып, колдуунда-ла кабинетке олуруп алгаш, телефон-биле сан-түч чырынга өйлежип турган.

Колхозчулар, механизаторлар ортузунга чорудуп турар лекциялар, беседалар амыдыралдан хоорук, ажыл-агыйнын айтырылганын чедишкенин шиптирлеринге мобилизацияны роль чок болуп турар. «Победа» колхозтун партия эге организациязынын секретары эш Очур-оол отчеттүг үе иштинде колхозчуларга 27 лекциялар номчаан. Ындыг хирезинде-ле ол колхозтун ниити ажыл-агыйны онза жондуулашканын болуп турар. Колхозчу күш-ажылга кызымаккай эвес, социалисттиг өңчүлү камгаласын таварылгалар колхозта ам-даа бар.

«Победа», Чкалов аттыг, «Х улуг хурал» колхозтарын партия организациязлары СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын база партия Төп Комитединин болгаш СССР-ин Министрлер Чөвүленинин сөөлүг доктаалдарын ажылчы чоннарга ханы тайылбырлап таныштырычы агагаторларын, активти эң-не кошкак кириштирип турар. СЭКП райкомун, оон пропаганда болгаш агитация кылдизин районун агитаторларынын дуржулгазын неперетпейн, агитаторларга дуза чедирбей турар.

Районда парлалага таралдыгы, библиотекка ажылы кончуг багай, «Победа» колхозтун даргазы эш Седен-оолдун буруузу-биле ында колхозчулар сентябрь айда чангыс-даа катал солуннар ап номчуваан. Кара-Хаакта район библиотекказы ийи чыл иштинде шоочалыг туруп келген. Районун колхозтарына эртен чылын тургустунган 10 агрозоотехниктиг бөлүмненин чүгө 3-жу ажылдап турган, өскөтөрү удавайн дүшкенер.

Партия райкомунун бюрозу, пропаганда болгаш агитация кылдизин коммунистерин болгаш ажылчы чоннарынын марксисчи өөредилгезин кыры-биле удуртуп, ону үндениндинде эле тургузарын чедип албайн турар. Коммунисттиг партиянын төөгүзүн, партиянын XIX съездинин материалдарын өөрениринин талазы-биле эртен чылын районга тургускан 23 политшколаларын болгаш политбөлүмненин чүгө 13-жу өөредилге программазын дооскан, 15 коммунистер каяа-даа өөрнемей турган. Марксизм-ленинизмдин теориязын бот өөредилге-биле өөренип турган 9 кижинин чангыс-даа өөредилге планын күүсетпзэн. Райкомун секретарылары эштер Лошенко, Часким, пропаганда болгаш агитация кылдизин эргелекчизи эш Данзын-оол эге организациязларын партия өөредилгезин организастаарына, удуртууга болгаш бедик идея-теоретиктиг денелге чорударына хун-бүрүнүн деткимчезин көргүспейн турганнар. Харын-даа, чамдыкта олар партия өөредилгезин таарыштырып тургузарынын чурумун булап, боттарынын аразында харылсаа, дугуржулга чок чорукту болдуруп турган.

—Ажылчы чоннар ортузунга агитация-массалыг, кижизидилге ажылын күштелдирерин дык күзеп, орадалжып турар бис. Ынчалза-даа райкомун талазындан дузалалмчы болуп, ажылда чедир көрдүмөй барган чүүлдерин партия организациязына чогуур өй-шаанда медээлеп берип турар. Тос айлар дугузунда үнүп келген дугаарларында солун колхозтун хову болгаш тудуг ажылынын муракчылары эштер Дамбырын, Салчак, Дүктүг-оол, Ланзын, Очур, Содунам болгаш муракчы малчынар эштер Чанзалай, Девилдей, Савый, Сувац-оол, Мунзук оларын ажылынын дуржулгазын неперетип бижиэн.

Муракчыларын мактаары-биле чергелештир, ажылга харылсалга чок, күш-ажылды коммунисттиг өзү-биле көрбөс, чалгаарар, прогудулар, ажылдан оспаксыраар болгаш социалисттиг ниити чуртталга-

көргүзерин, сургаалда бээрин кончуг күзеп, манарга-даа түнчөл чок болуп турар. Бир катал мен ажыл ужурунда өске чер барган турумда, биске эш Данзын-оол чедип келген. Колхозта партия эге организациязынын секретарынын оралкычы эш Шагдыр бар турбуже-ле эш Данзын-оол оон-биле чугаалашпайн-даа, партиянын политиктиг кижизидилге ажылын чорударынын аргаларын, хевирлерин айтырлап хулээп алгаш, мал ажылынын кыштагладышкынын чедишкенин эрттирер дугайында боттуг хемчеглерин ап турарлар.

Конференцияга санал берген делегаттар эштер Ольговик, Нурзат албан өскөтөр-даа партия өөредилгезин бо чылын чамдык черлерде организас чок, кошкак белеткедиг эгелээнин, пропагандистерин семинары кончуг куду шынарлыг эртенки шүгүмчүлзөнөр. Райкомунун пропаганда болгаш агитация кылдизин эргелекчизи эш Данзын-оол өөредилге чылынга белеткедиг болгаш оон эгелеп турарынын үезинде тус-тус организациязларга барып практиктиг дуза көргүзеринин улуу, кайнаар-даа барбайн, кабинетке олурган.

Колхозтарын, көдээ Советтерин, МТС-тин болгаш өске-даа чамдык албан организацияз черлеринин удуртуп ажылдакчыларынын аразында боттарынын политиктиг билин, ажылгыр мергежилин бедитпей турар, партиянын сагылга-чурумун үрээр, онаашкан ажылын ак-сеткилдиг кылбас таварылгалар бар. «Бай-Булуң» колхозтун даргазы эш Тамбаалаан, «Победа» колхозтун даргазы эш Седен-оол, районда ыяш ажыл-агый черинин директору эш Петенев олар үргүлчү арагаллап, ук черлерин удуртуп шыдавайн турарлар.

Районун профэвилел, комсомол болгаш херезженер организациязларын ажылынга удуртулганы партия райкомун, оон бюрозу кошкак боттандырып турар. Колхозчу херезженерин, комсомолчуларын ортузунда кижизидилге ажылы дыкка кошкак. Күш-хүнүнүн минимумун күүсетпес ийикпе азы шуут ажылда-вас, политиктиг билин бедитпес кижилер хөй. Ол ышкаш МТС-тин механизатор кадрларын бедик меделердиг чорукка кижизидер ажыл куду денелде. Оон хараазы-биле хөй ажыл шагы үзөр, арагалаар, чепсек-херекселерин камнапас чүүлдер хөй. МТС директорунун политик талазы-биле орадалкычы эш Шома онаашкан хулээлгезин багай күүседип турар.

Партияны политиктиг ажылдарын чавыс денелелинин, ажыл-агый культура тургузушкунунун чамдык адырларында четпестерин бар болзу турарынын кол чылдагааны болза, СЭКП райкомунун бюрозун болгаш секретарылары боттарынын удуртукчу ролон болгаш организацияз аргалынын экижиптенинде бөлүр дээрзин конференция демделген. Райком аппаратынын ажыл-чорудулгазы онза күженишкенин болбайн турган.

Райкомун бюрозу хөй-хөй доктаалдарын үндүрүп турза-даа, оларын күүселдизин хыналдазын экижиптзэн. Отчеттүг үеин иштинде райкомун бюрозу 117 айтырылганы чугаалажып, доктаалдарын үндүргөн. Оларын чүгө 11-инин күүселдизин хыналдазы чорутуган. Райком секретары эш Энзак ажылга дорт принципалдыг, шынгын негелделиг болбайн, райком аппаратынын күжүн ажылче долузубиле мобилизаставайн турган.

Районун партия организациязларынын ажылында илерзэн четпестерин узуткаар хемчеглерни тодаргай айткан доктаалды конференция күлээп алган.

Конференциянын ажылынга СЭКП обкомунун секретары эш С. К. Тока киришкен.

Конференциядан сонгутурган райкомун бирги организастыг пленуму болуп эртен. Пленум партия райкомунун секретарыларына эштер Энзак, Кишин, Часким оларын сонгаан.

Конференциядан сонгутурган райкомун бирги организастыг пленуму болуп эртен. Пленум партия райкомунун секретарыларына эштер Энзак, Кишин, Часким оларын сонгаан.

Хана солуну чүгө оон редактору эш Т. Конгар болгаш редколлегиянын өске, кежигүннери бижиш үндүрүп турар эвес, харын оон ажылынга муракчы колхозчулар, хөй-ниитжилер идеякейлиг киришип, олче чагааларны массалыг бижиш турар. Болунун бижишчилери-даа, номчуучулары-даа хөй, бижең чүүлдерин шычы болганында хана солун колхозчуларын ортузунда бедик хүндүткелди алган.

В. ТОЙЛУГ-ООЛ.

НИИТИНИН МАЛЫНГА ЭКИ КЫШТАГЛАШКЫН

Малды чылыг, тодуг кыштаглаашкын-биле хандыраар

Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын ниитинин мал ажылын хөгжүдөр дугайында ап чорудуп турар хемчеглерин Каа-Хем районда «Сталинчи орук» көдээ ажыл-агый артелинин колхозчулары байырлап хулээп алгаш, мал ажылынын кыштагладышкынын чедишкенин эрттирер дугайында боттуг хемчеглерин ап турарлар.

Колхозчу малчынар ниитинин мал ажылынга чылыг, тодуг кыштаглаашкынын тургузарына таарышкан байдалдарын тургускан. Олар 120 баш мыйыстыг бода малдарга, 2 400 баш хойларга 2 чаа кажааларын туткан, арткан эрги кажааларын шүптүзүн септзэн болгаш дезинфекциялаан.

Колхозтун сурагыл малчыны коммунист эш И. Даваалый мал кыштагладышкынын идеякейлиг киришип, бодунун ажаап турар малдарын кышкы белеткелин дооскан. Хойларны кышкы ордарларга таарыштыр ордарлардын бригадир эш Серге баш удуур планнап, ону малчынар-биле сүмелешип турар.

Мал кыштаглаашкынын белеткел кылдыр 9.000 центнер сизини, 5.000 центнер саванын болгаш 300 центнер корнеплодтарын тускайлап тургускан. Мал ажылында хөй күш кирер ажылдарын механизастаары-биле Сарыг-Сеп МТС-тин механизаторлары улуг дузалалмчыны чедирип турар. Партиянын болгаш Совет чазактын хун-бүрү сагыш салышыны-биле бистин колхозтун малын бажы көвүдөп, оон уксаазы экижип турар. Артель баштаар чери малдын уксаазын экижидер сорулга-биле 2 сементаль буганы болгаш өске-даа меренос, каракуль кошкарларын садып алган. Оларын азырал ажаалгазын экижидер дугайында малчынар улуг кичээнгейин салып турар.

А. ПРОКУДИН.

Малга эки кыштаглаашкын дээр

Эрзин районун «Коммунизмче орук» колхозу мал кыштаглаашкынын белеткелдерин элзэн чедишкенин чоруткан. Колхоз баштаар чери мал чемнерин белеткээр ажылга колхозчуларын күш-ажылын чөп организастаан, оон түнелинде 27.862 центнер сизен, 940 тонна силос, 120 ажыг центнер саван, мякина белеткетинген болгаш малга чемнер белеткеленин ниити планы 100,3 хуу күүсетинген.

Коммунист малчын эш Чигжит мал чеди белеткээрине үлгерилг ажылдаан, 180 ажыг центнер сизени белеткеп, 3 сараат кылдыр тургускан, 600 ажыг баш мал кирер кажаалардыг ийи кыштагы септеп, дерип, мал адаанга төгөр өдөкти бүрүн белеткеп алган.—Ажаап турар малдын кыштан менди чыл ажыраарын хулээпип тур мен. СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын амыдыралга боттандыраар чорук болза, колхозчу малчынарнын хулээлгези болур. Ол төөгүдүг доктаалды күүседир дээр улуг күженишкенин ажылдаарымын демделеп тур мен—деп эш Чигжит чугаалап турар.

Эш А. Арачкаанын удуртканы хову бригаданын бир взеносу мал чемнерин белеткеленин талазы-биле эки түнелиди көргүскөн, ол взено 13.900 ажыг центнер сизени кескеш, сарааттап алган, ында Сот-

па Базыр, Сакты Сюрюн олар онаштыган ажыл нормазын хун-бүрүде 150—200 хуу күүседип келген, кырган колхозчу Шакарт база Чалчаа олар хүнде 160—200 центнер сизени сарааттап, муракчы ажылдап турган.

Колхоз мал кыштаглаашкынын белеткелди күштелдирип чоруткан, 38 кыштагларын септелгезин база оон тудугларын дооскан. Ол кыштагларда 12 муң ажыг баш мал кирер 50 кажааларын септзэн болгаш чаа кажааларын туткан, оон иштинде 5.600 баш хой, 116 баш инек кирер чаа кажаалар бар.

Мал кыштаглаашкынын белеткелдин чамдык илерзэн четпестерин дарый чайладыр дээр колхоз баштаар чери болгаш колхозчу малчынар боттуг хемчеглерин ап чорудар ужурулуг. Хыналдадан илерзени болза, колхозтун чамдык кыштагларында мал кажааларынын тууду база септелгези төлөвилел өзүгаар эвес, бедүүн, шынар чок байдал-биле туттунган. Кыштагаларже мал чемнерин сөөртүп чедирер ажыл эгелеззэн. Ам сорулга болза, мал чемнерин камгалалдыг тургускаш, ону план өзүгаар чөп чарыгдары, чедир кылдырмаан ажылдарын дүрген кылып доозар болгаш чоокку үеде мал чемин кыштагларга сөөртүп чедирери болур.

В. ЭРЕНЧИН.

Хойнун уксаазын экижидер

Чаа-Хөл районда «Тийлелге» колхоз малды уксаалаандыраар дугайында хемчеглерин чорудуп турар. Ниитинин хөй малынын баш санын өстүренин планы 102 хуу күүсетинген. Эш Сагаан-оол эргелекчилзэн хөй фермазында хойжу эш Дагбанын ажаап турар хойларында каракуль уксаалыг 176 баш хойдан 176 баш хураган төртүтүнгөн. Бүгү хураганнарын чидириг чокка ол доруктуруп алган.

Уксаалыг хойларны бо чылын ийи удаа төрдери-биле малчынар

улуг хемчеглерин ап, оларын 10 баш каракуль кошкарлар-биле эдерштирген. Уксаалыг хойларны 1953—1954 чылдарын кыжынында чидир чокка менди тургузарынын таарышкан байдалын хойжулар тургускан. Ол каракуль уксаалыг хойларын ажаары-биле Чодураалыг-Алаак деп черде тускай кыштагы колхозчулар дерип септзэн. Ук кажаа зоотехник эш Кызыл-оолдун удуртулгасы-биле чогуур негелде өзүгаар туттунган.

К. ЧИГДЕН.

Садыг организациязларынын ажылын бедик денелге тургузар

Чоннун негелдезин хандыраар

Колхозчуларын амыдыралы чаагайжаар тудум, оларын материалдыг болгаш культуралыг хергелелдери хун-бүрү улгадып, оларын негелделерин чөп хандыраар талазы-биле садыг четкелеринин мурунуга шынгын негелдени салып турар.

Культура барааннары: бажыг херекселдери, демир оруннар, стол, сандайлар бо бүгү Эрзин районун көдээ садыг четкелдеринде ховар. Колхозтарда, сумуларда ажылдап турар тускай эртемлик кадрлар үстүндө айрылган барааннары улуубиле хергелет турарлар. Хергелекчилерге чугула барааннары чогуур өйүндө хандыраар ажылче Эрзин райононун удуртукчулары кичээнгей салбайн келгенер.

Мынчангаш чурттакчы чоннун материалдыг хергелелдери чөп хандыраар ажылче чүгө Эрзин райононун удуртукчулары эвес, харын районун партия, совет органнырандан база кичээнгей салза чогуур.

К. НУРЗАТ.

Столовая анылын сегидер

Сүт-Хөл районун төвү Суг-Аксында хөй-ниитинин чемненилге чери—столоваянын ажылы чеменикчилерин чогуур негелдезинг четпейн турар. Столоваянын сава аймаа: аяк, тавак, шопулак, серез бижек чедишпес. Оон ужурунда келген чеменикчилер манаашкына таварышып, хөй шактарын чидирип турарлар.

Столоваянын директору эш Акчова база райпо баштаар чери бо талазы-биле четпестерин эдер хемчеглерин ап болур турган, олче кичээнгей салбайн турар. Столоваянын повары эш Чистякова онаашкан ажылынга харысалга чок, кылган чемнери шынар чок болуп турар. Ылангыч куйганын болгаш өске-даа чемнерин хандылап кылыр аргазын болдурабайн, далаш-биле өзү барым-даалап кылып турар.

Чеменикчилерин үр манатпазы-биле столоваянын чедишпес аяк-саванын четчелээр, чемини шынарын бедидер. Бо талазы-биле боттуг ажылдарын чорудары столовая директорундан болгаш райпо баштаар черинден негетинип турар.

Д. ДАМДЫН.

Арагачы, салгаа садыгы

Чоннун материалдыг хандырылганын экижидери дээр оон мурунуга ак-сеткилдиг бараан болуп, ажылга харысалгалыг, шынын болуру—совет садыг ажылдакчызы кижизин бурзунун хундулуг хулээлгези.

Шак ындыг шинчи, эки мөзү-шынар Чаа-Хөл районун Хереме сумунанда магазин эргелекчизи эш Окунева чок. Оон магазин эргелекчилеп ажылдаанында бээр элзэн каш чылдар эртен.

Ол эртен үелерде, оон чангыс черге доктаап орта ажылдааны чок болгаш ажылга ызырымас чорук анаа мырынай чаңчыл болган. Окунева, 1950 чылда районун ном садымынын эргелекчилзине ажылдап киргеш, элзэн ажылдап чоруй хулээлгезинден хостаткаш, бодунун күзели-биле 1951 чылда районун ларын үрзүлгезинге ажылдап кирген. Хулээлгезин күүседип тура, Окунева арагалаар чорукче хандыкшаан. 1952 чылдын чыл санаашкынында Окунева самчыгалдыг болганы-биле ажылдап үнгөн.

Райпо баштаар чери Окуневанын самчыгалдын төлеттиргеш, анаа кеземче буруузуң хулээтпзэн. Удаваан-да районун сан кылдизинин үндүрүг бухгалтеринин ажылдакчызы хулээлгезинден хостатырганын дың-

нааш, Окунева анаа база-ла чажыртынып кирип алгаш ол хулээлгени база-ла ууп шыдаваан.

Окунева он халашкан, арага ишпейн, ак-сеткилдиг ажылдаарын аазап, Хеременин магазин эргелекчилзине ажылдап кирген.

Эргелекчи Окунева сөөлүг доктааган черинде бодунга онаашкан хулээлгезин база-ла чонунун негелдезинг дүүштүр күүсетпейн турар. Окунева ам база катал арагаже хандыгып эгелзэн. Район төвүнге бо чылдын август 19-ка чедир арагалааш дедир эеп чанган. Чоруур хүнүнде Окунева өөрөнгөн чаңчыл-биле база-ла «кылан караны» ижип алган. Түнелинде чүү болганыл дээрге, эргелекчи Окуневанын температуразы бедээш долу саржалгы, база керодинин ийи доскаарын чаны ора сугже дүжүрүп чидирген.

Магазин эргелекчизи эш Окуневанын бо үстүндө айтылган ээ-харысалга чок, арагага сичниги, күрүенин хөрөнгезин төгөлгөп турарын ында сумо Соведи болгаш парт-организация база райпо баштаар чери биле-тура, анаа хемчег көргүспейн, эптежип турары канчап-даа таарышпас.

Х. КУНГАА.

Четпестерин дүрген чайладыр

Балгазында хөй-ниити чемненилге чери—столоваянын ажылы чеменикчилерин негелдезинг дүүшпейн турар.

Столоваянын повары эш Фескина чемнин ассортиментиин болгаш шынарын экижидер талазы-биле ажылдарын багай кылып турар. Ол ышкаш повар эш Фескинын ажыл шагын үзөр, ажылдан озалдаар чүүлдери хөй.

Оон уламы-биле столоваянын

АКИЛИН.

Парлатынмаан чагааларнын изи-биле

Ниитинин чемненилге черлеринин ажылын экижидер

«Шын» солун редакциязынга келген «Ниитинин чемненилге черлеринин ажылын экижидер» деп эгелен, горпонуң столоваяларынын ажылында четпестерин шүгүмчүлзэн чүүлду СЭКП Кызыл хоорай комитетинче шилтиктен.

Ук чүүлду горпонуң бүдүрүлгө ху-

ралынга чугаалажып көргөн болгаш айткан четпестер шын болган. Хоорайнын столоваяларынын ажылын экижидер хемчеглерин горпону баштаар чери ап чоруда берген деп, СЭКП-нин Кызыл хоорай комитетинин секретары эш А. Арачкаа редакцияга дыннаткан.

Шиитпирниң күүселдезинге хыналданы тургузар

Школаларың өөредилге чылыңгэ белеткедириниң дугайында Тоюу район Советиниң күөсүкчи комитеди шиитпирлерни болгаш айтышкынарны барык-ла шуштур үндүрүп келген, оларны район эргелекчизи турган эш Анай-оолдун номчул таныжарына безин четикпейи чүгө папкаларынга өйлөкөн турганы-ла шын. Түндөк чок шиитпирлерге кызыгарларынга улус өөредилгезини ажилын боттут удурурундан райкүүсом шуут чайлаан.

Үндүргөн шиитпирниң күүселдезин хынаваз, ажилды шак ындаг комитеттер-бюрократсыг стилиниң уламындан районун школаларының 1953—54 өөредилге чылыңга белеткедери сөөлүг хыналдандан дыка четпес болуп илерээн. Белеткегинге одалга ыякында хөй нуруузу школалар чанында эвес, септелгелерини шынары куду, дерилгелер четчелетимээн.

Бо чылдын май айда райкүүсомунун үндүргөн шиитпиринде райулеттүр комбинады (директору эш Багай-оол) школаларга 31 партабар, 11 столдар, 16 сандайлар, 34 тумбочкалар, 5 шкафттар болгаш 24 безерек диваннар кылып бээрэн айткан турган. Шиитпирниң күүселдези дээш хыналда чогундан райулеттүр комбинады багай шынарың 20 орун, 10 сандайдан өске чүнү-даа кынаван. Райкүүсомунун база бир шиитпиринде школа назымаларының шын данзын тургузарын айткан болган. Бо айтырг амга чедир-ле будалчак хөвээр. Ий көдөзө Совет (даргазы эш Шаянаамал) 3 уругуну 6 кижи кылдыр дапкырап бизнээ, а Тоора-Хем суур Совети (даргазы эш Таскараков) школа назымал 3 уругуну даңыга кирбөөн болган. Ындыг чижектерни хөйүнү айтып болур.

Областың өске районнарынга бодаарга Тоюунун школалары барык-ла ыяш ортузунда болуп, одалга бергедээшкннер болбас турган. Ындыг турбуже чыл бүрү оттулар ыяш кыштын ийги чартында

үзүктелип келгени чажыт эвес-ле болгай, бо талазы-биле райкүүсомунун чеже шиитпирлери үнмээн дээр. Ол байдал бо чылын база-ла катаптавышаан. Тоора-Хем чеди чыл школыазы 500 кубометр оттулар ыяш хөвөөлөрү, а школа чанында белеткегинген ыяш чок, чеди 300 кубометр бар дижир, ында эге школа оон база-ла дээрелевес.

Бо чылдын август 1-де район эргелекчизи турган эш Анай-оол облонога база июль 7-де «Шын» солунга «Чаа өөредилге чылыңга школалар белең» деп меге медээ бергени канчап-даа таарышпас. Ажилды иштинге кирбес, эренгей удурутулганын чижөөн райкүүсомунун даргазының орадакчызы эш Кысыбайын облонога болгаш область солуннарынга берип турганы амдыралда шынныг чүүлдерге дүүшпес фактылары база көргүзүп турар. Ынчаарга Севи, Тоора-Хем база «Совет Тыва» колхозта школалар белең эвес, септелгези чүгө орту кирген, бажынар чугайлатынмаан турган, оларда ам безин чедир кылдынмаан чүүлдер дыка хөй болуп турар.

Улус өөредилгезиниң бо чугула айтыры районда шак ындаг четпес боттанып турда, партия райкомуну боттут удурурун мынчага чедир хонга албай келгени шын эвес. «Школаларың чаа өөредилге чылыңга белеткээр дугайында» облосветтик күөсүкчюмун болгаш СЭКП обкомунун бюрозунун бо чылдын февраль 27-де үндүргөн доктаалын партия райкомунун секретары эш Тостай-оол билбес болган.

Школаның ажилы күрүнениң, бүгү-ништиник хөвээ. Бичи уругларны коммунистг өзүга кижиздериниң ажилын партианың амгы негелдезиниң денелениге чедирер керек. Школаларың бүгү тала-биле таарымчалыг тургузарыңа партия, совет, комсомол организацияларының удурутулгасын, улус өөредилге органның харымсалгасын улгатырары чугула.

В. КЫЗЫЛ-ООЛ.

МУРНАКЧЫ КОЛХОЗЧУ

Чөөн-Хемчик районун Калинин аттыг колхозунун кежигүнү комсомолчу эш К. Айлаңмаа ол колхозтун мурнакчыларының бирээинде санадып турар. Ол, колхозчу амдыралдын хуу, быдаргай ажил-агыйдан артык күштүңүн дугайында тайылбыр ажилын колхозчулар ортузунга үргүлчү чорудуп келген.

Колхозчу амдырал бистия чокувуска өөрүшкүледи болгаш аас-кежитки берген. Колхозчу К. Айлаңмаа колхоз баштаар черинин айтышкыны хажык чок ак-сеткилди күөсөдип, кандыг-даа ажилга аваангыр чоруун көргүзүп турар. Оонашкан кандыг-даа ажилдарың бүдүрөр нормазын 150—200 хуу күөсөдип турар. Эш К. Айлаңмаа күш-ажылдын сагылга-чурумун хажык чок күөсөдип, өскөлөргө үлөгерин күөрсүскөн. Эш Айлаңмаа малга чемир беткелиңге идепкейлиг киржиң, хол каддыры-биле 0,40 гектар сизген кезер тургаш, хөвөөнү кырында 0, 50 гектары кезип, күнде ажил нормазын 130—150 хуу күөсөдип турган. Оон күш-ажылга үлөгерин чоруктарың бүгү колхозка болгаш колхозчуларга непередар керек.

К. БОРА-КОЖЕ.

Үчөт ажилын экижидер

Колхозтарынн организас, ажил-агыйн улам-на быжылгаарыңга колхозтарга үчөт ажилын экижидер болгаш оңу чурумчулары улуг ужу-дурдуз. Ындыг турбуже, Бай-Тайга районунун чамдык колхозтарында үчөт ажилы шуут чорбастаан. Оон тодаргай чижөөн районда «Мурнакчы» болгаш «Төн-Терек» колхозтардан көргүзүп болур.

«Мурнакчы» колхозтун санакчызы эш Байыссылан ол колхоз организастанып тургустунгадан бээр доктаамал ажилдап келген. Ындыг-даа болза, колхозта үчөт ажилдары будалчак болуп турар. Ол колхозта акшаның болгаш тарва культураларың эргилишкнн таңызы чок, мынчага чедир артык кежигүнери-биле санажылганың натура болгаш акша оругаларының база өске-даа бухгалтер дептерлерин ажитпаан. Колхозчуларынн ажилдаан күш-хүннериниң үчөдү сандаргай байдалда болганы-биле оларнын колхоз бүдүрүлгезинге киржилгези багай. Шак ындаг байдал «Төн-Терек» колхозта бар. Акша болгаш эт-хөвөөнүн документалары ол колхозтарынн санакчылары кедерге багай чорудуп турда район организасталары оңу көрө тура шынгы кемчелерин албай турар. Мындыг чоруктар колхозтарга болгаш колхозчуларга каражаны чедирип турар. Ол колхозтарынн санакчылары ак-сеткилди ажилдаар болза, ындаг байдал турбас, олар боттарының чүвө билбениңе чагдынып алгаш, харымсалга чок ажилдап, айтышкыны күөсетпейн турар.

Н. ТЮНДЕШЕВ.

Чуртталганың культуразы дээш демисежир

Хөндөргейниң Даштыг-Кужурда чаа суур калбарып турар. Ол болза Чөөн-Хемчик районда «Кызыл тараачын» көдээ ажил-агый артелинин төвү. Ында бүдүрүлгениң болгаш чуртталганың тудуглары үргүлчү хөйү-биле немежиң турар.

Моон-биле кады кылдынган бажынарны культуруг ажиллаарыңга, оон иштики дериг-хөвөөлөргө негелделер улгадып турар. Колхозчулар чуртталганың чаа-чаа бажынарның көжүп киргеш, стол, сандай, шкаф чүүлдерин кылдырып алыр чер тыппайн турар. Ынчаарга бо негелдени хамыктын мурунда районун улөттүр комбинады хандыруп ужурут.

Культуруг чуртталга дээрге чүгөле тудуп каан бажыңа кирип олуруп алары ол эвес-ле болгай. Демир орунларың болгаш бажының өске-даа иштики дерилгелерин районун магазинери эккеп садыглавайн турар, келген бараанларны хуваалдазын шын кылбас, район төвүнүн

складындан үлежир чоруктар амдыга чедир уламчылавышаан.

Колхозтун чунар бажынынн тудуу ийи чылдын иштинде дооступ чадаан, оңу колхоз даргазы эш Мамбетов, Октябрьниң социалистг Улут революциязының 35 чыл оюнга уткуштур ажиллага киририн азаан турган, ам 36 чыл оюу безин чедип келген, чунар бажың кылдынмаан хөвээр. Чонун культуразыңа чугула холбашкан ол айтырыгың ынарча кылдыра көрүп болбас.

Суурун культуразың негелдеринге колхозта медлункт эргелекчизи эш Волкова, ында көдээ клуб эргелекчизи эш Хураганчык олар база-ла багай ажилдап турар. Чамдык колхозчулар бажынарны чугайлабас, хирлиг эдилеп, мурунку өгге чоранындан улуг дээрелевес байдалда олургулаар. Бо талазы-биле партия совет, комсомол организасталар чонун ортузунга кижизидилге ажилдарың күштелдирери негетинип турар.

С. ПОПАЙ-ООЛ.

Колхозтун ревизия комиссиязы эни ажилдаар хөвөө

Ревизия комиссиязы болза, көдээ ажил-агый артелинин бүгү эт-хөвөөнүн болгаш сан-хөвөөчүн байдалын хынаар болгаш колхозтун нити өнчү-хөвөөнүн камгалаар база көдээ ажил-агый артелинин Уставын хажыдып үрээр чоруктары-биле шиитпиринг демисел чорудар үлөзүлгелер. Ревизия комиссиязы чыл дургузунда дөрттөн эвээш эвес каттап хыналда ажилын чорудар ужурут. Ындыг турбуже, Кызыл районун «Черби» колхозунун ревизия комиссиязы ол негелдени күөсетпейн турар.

Колхозтун ревизия комиссиязы (даргазы эш Сандый) 1952 чылда колхозтун өтчөт-сонгулдалыг хуралыга сонгустунгадан бээр ам бо үеге чедир хыналда ажилы чорутпаан. 1953 чылдын июльда ревизия комиссиязы хыналда кыллары-биле ажилдаан аттыг болза-даа, колхозтун нитилештирген малынын, эт-хөвөөнүн болгаш сан-хөвөөчүн байдалын ханызы-биле хынаваан болгаш оларны шала санап чоруу, хыналда ажилын ара соксаткан. Колхоз бүдүрүлгезинде ажилдап турар кижилерде кымда, чүү чүвө тудалгалдын тодаргай илередип, хыналданын боттут түнелени үндүрүп, нити хуралга чугаалашпайн турар.

Көдээ ажил-агый артелинин Уставын хажыдып үрээр таварылгалар колхозта бар. Чүл дизе, колхоз баштаар чери колхозчуларга авансы

бээрде, оларнын ажилдап алган күш-хүннеринин 50 хууздан ажыр авансыны оларга берип болбас ужурут турбуже, Уставын негелдерин үрөп турар, колхозка чаа кирген Ирришөө өөнүң ишти-биле кады 200 күш-хүннерин ажилдап алган, ынарчага ол кижиг хөвөө кырында аваныска 610 килограмм тарааны алган, ынарчага ол колхозчу ажилдаан күш-хүннеринин 50 хууздан ажыр авансыны алган.

Кайы бир кижилер ажилдап халааш турда, оларнын санжылгазы шынгы хыналданы эртейн турар. Колхоз баштаар чери склад эргелекчизи Кудрявцевти ажилындан халааш, ол кижиниң орунуга оон уруу Кудрявцеваны кидерген. Складтын эрги эргелекчизи кадалган турган тарааның күдээдип бербезин чүүлдер бар.

Мал эмчизи эш Горбунов аарыгдан өлүп хораан малдарын актыларын чогуур өйүңде тургуспайн турар. Оон ужурунда өлүп хораан малдар страхованыңе кирбейн турар. Колхозчуларынн ажилдап алган күш-хүннериниң демделелин, оон үчөдүн колхозта кайы хире чорудуп турарын хыналдазын ревизия комиссиязы чагыс-даа чорутпаан. Ам сорулга болза, колхозтун ревизия комиссиязы бодунун үлөзүлгезин ажил-хөвөө кырыңа күөсөдир дээш боттут ажил чорудары болур.

Т. ЛОПСАН.

Почтачылар чонга бараан болушкунда

Ажилчы чонун чагаа харылзааны өй-шаанда эзинеңе чедирери почтачынын хүндүлүг хүлээлгези. Ол хүндүлүг хүлээлгени Эрэни районда «Коммунизмге орук» колхозтун почтачызы эш С. Доржу аксеткилди боттандырып турар.

Нарын сумузу-биле Сарыг-Булу аразы элээн ырак. Эш Доржу почтаны район төвүңге неделяда ийи удаа чедирип турар болгаш ап турар. Район чөгүндө почтаны эчкелгеш чонун чагаа бижини, чагыткан солуннарын болгаш журналдарын элэринге дораан чедирип берип турар.

Эш Доржу чүгөле солун, чагааны элэринге чедирип бээр эвес, харын колхозчуларын бажынарнын кезип чораш оларнын чорудар чагаа бижини боду ап алыр. Эш Доржу солун болгаш журналдар бижидилгенин талазы-биле чонун ортузунга тайылбыр ажилын үргүлчү чорудуп турар.

К. НУРЗАТ.

Сүт-Хөл районда Сталин аттыг колхозтун почтачызы эш М. Арган-оол почта дажылгазыңа 1951 чылдан эгелеп ажилдаан. Харысалгалыг ажилды ол кызымаккай болгаш ак-сеткилди күөсөдип турар.

Монгуш Арган-оол почта дажылгазын план өзүгаар район төвүндөн барып ап турар болгаш колхозчуларынн чагаа бижини почтага дужаап турар. Колхозчуларынн чагааларын, чагыткан солуннарын болгаш журналдарын өй-шаанда саала чокка чедирип берип турар. Эш Арган-оол солуннар бижидилгенин талазы-биле колхозчуларынн ортузунда тайылбыр ажилын үргүлчү чорудуп, солун чагылдазын камгартып келген.

Почтачы ам 1954 чылдын солун болгаш журналдар чагылдазынын талазы-биле ажилды колхозчуларынн ортузунда чоруда берген.

Д. ДАМДЫН.

«ШЫННЫҢ» МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

«Ажылга эренгейлээшкнни болдурбас»

Бо чылдын июль 15-те үнгөн «Шын» солунда парламентинг «Ажылга эренгейлээшкнни болдурбас» деп үчүлге Чаа-Хөл районун Кара-Тал суму Советиниң бешки сессиязын багай белеткээнин шүгүмчүлээн. Ол чүүдү райкүүсомундан хынаарга шын болуп илерээн.

Суму Советиниң сессиязын багай белеткээ суму Советиниң даргазы болгаш секретарын сагандырган деп, Чаа-Хөл райкүүсомун редакцияга дыкнаткан.

Капиталистг чурттарынн бюджеттери чүнүң дугайын чугаалап турарыл

Бистия Төрээн чуртувустун ажилчы чоннары, бүгү депшилгелиг кижиг төрелгетен Совет Эвилелинин чоокта чаа бадылатынган Күрүнө бюджетин болгаш эвилелдешкен республикаларынн 1953 чылда Күрүнө бюджеттериң чагыс эп-сеткилдиг деткип турарлар.

Совет Эвилелинин чаа бюджетиниң болгаш эвилелдешкен республикаларынн бюджеттериниң чүдү бурүзү, сан-чугагай бурүзү социалистг бүдүрүлгени камгартырынн болгаш сайзырангайжыдарынн дугайында, ажилчы чоннарың амдыралын хажык чок кижилер дугайында партияның база чазактын могаг чок сагыш салышкынының маргылдаа чок көргүзүп болур.

Совет күрүнениң чаа бюджетиниң орулгалыг кезээнде кол үлүг болза, социалистг ажил-агыйдан кирилделер болуп турар, үндүрүлгелерден, чымдалардан болгаш чоңунуң эки-тура дадывырларындан кирилделер 1952 чылдын бюджетине-биле деңгээрге дыка кызырлып турар.

Улус ажил-агыйыңа салышкынынарын болгаш социал-культура кемчелеринге база чуртталга тудушкунуңа дөвөлелдерин элээн көвүдедири бюджеттин чарыгдалдыг кезээнде көрдүнгөн.

1953 чылда Совет Эвилелинин бюджетине—тайбың тургузушкунуң бюджетине болуп. Ол болза, социалистг нитилелдин ажил-ишчилериниң доктаамал өзүп турар материалдыг болгаш культуруг негелдерин улам четче болгаш бүгү талагы хандыраарынн үндэзини тайбың экономиканың өздүлгезинге үндэилээш бистия улустун амдырал денелдин хажык чок бедидериниң хөвөөчизи болур.

Капиталистг чурттарынн бюджеттери мырынай сыр өске байдалы көргүзүп турар.

чоокта чаа эрткен сан-хөө чылынн иштинде күрүнө бюджеттериниң күүселдезиниң түнелдери чарлатынган болгаш шагда эгелээн чаа чылдын бюджеттериниң төлөвилелдериниң талазы-биле парламенти-лерге чугаалажышкынар эрткилээн.

Ол бүгү бюджеттер болгаш төлөвилелдер милитаризацияны политиканың түнелинде агрессчи Атлантика блогунун чурттарында экономиканың канчаар-даа аажок бергедээшкнниң болу бергениниң дугайын кургаг чугагаларынн дылы-биле чечен кылдыр чугаалап турар. Ол чугагалар болза, капиталистг чурттарда күрүнө сан-хөөлөриниң кризисиниң дугайын база монополюстери байдыларының өмүңээзи-биле чагырыкчы бөлүктөр ажилчынарынн эгинериниң кырыңа өктагылапкан көстүп көрбөөн аар чүктүң дугайын чугаалап турар.

Бюджеттин тускай медээлеринге үндэилээш, боо-чөпсектерни шыдажыр арга чогу-биле эндерге бүдүрериниң болгаш «соок дайын» политиканың чамдык түнелдерини үндүрүп болур.

Шериг чарыгдалдары болза, оларны агрессчи бөлүктөр кемчээл чок көвүдөдип турарынн хараазы-биле Кореяга америк интервенция эгелегиче чедир турганыңа болаарга амгы үеге АКШ-та, Англияда болгаш Францияда 1949—1950 чылдарынн чарыгдалдарынн 2—4 каттап алып турар. Олар делегези АКШ-ТА ШЕРИГ ЧАРЫГДАЛЫ (миллиард доллар-биле)

ийги дайынынн бүдүзүңде турганыңа болаарга он-он катап хөй болуп турар.

Бюджеттин тускай медээлерин өзүгаар аларга безин шериг чарыгдалдарынн үлүү ол чурттарынн бюджеттериниң бүгү чарыгдал кезээден АКШ-та 73 хуу, Англияда—42 хуу болгаш Францияда—33 хуу болуп турар.

Күрүнө сан-хөөлөрин милитаризастаарынн шак ындаг бужарбак кемчээлдер капиталистг кол-кол чурттарга характерлиг болуп турар. Бюджеттеринн бүгү структуразы болза, оларнын кол угланышкынының—агрессияны болгаш экспансионичи планнарын акшаландырып турарынн дугайын хөвөөчүлөп турар. Шериг белеткедериңе чарыгдалдарын шыдажыр аргажок кылдыр көвүдеткенден милитаризастатынган ол бюджеттер, «соок дайынынн» бюджеттери чоңун тайбың хөвөөлөдериңе дөвөлелдерин керек кырында барык-ла көңүс куррутга чедирген. АКШ-тын чагырыкчы бөлүктөрүнн шак ындаг сан-хөө политиказы-биле холбаштыр 1945 чылдан 1952 чылга чедир чуртта эмнелге оруннарынн саны 282 муңга чедир эвээжээн, ынарчага дыка хөй штаттарда эмнелге черлериниң четкизи 20—25 хуу кызырылган.

Оон-биле чергелештир казармаларынн шериг лагерлериниң болгаш АКШ-та чөпсекти күштерге хөвөөлөр өске-даа оран-саваларынн тудушкунуңа чыл иштинде 4,5 миллиард рубльдин, тодаргайлаарга 1953—54 чылдарынн бюджетинде өөредилгеге, кадык камгалалыңа болгаш социал хандырылгала кирер чарыгдалдарын шүптүзүн катыштыр алганыңа болаарга дыка хөй каттап алып турар.

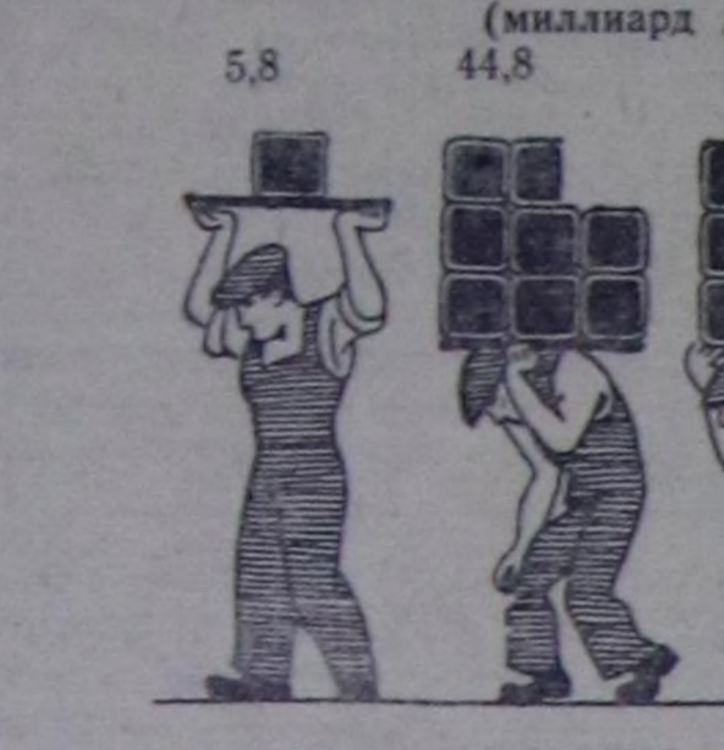
Хөвөөлөргө улуска удуш шак ындаг угланышкынын дугайын монополистеринн максималдыг

ажык-кончааларын хандыраарыңа чагырыкчы бөлүктөрүнн ыят чогу-биле ажилдап турарын капиталистг чурттарда күрүнө бюджеттери тодаргай хөвөөчүлөп турар.

Үндүрүгүнн кичини-дөңгүзү амгы үеге капиталистг чурттарынн төвүңгө турбаан денелге четкен, чүгө дээрге, канчаар-даа аажок хөй шериг чарыгдалдарынн акшаландырышкыны үндүрүлгени көвүдеткениниң күсөли-биле, чондан халаашыңа чүгө болуп турар.

АКШ-ТА ҮНДҮРҮГЛЕР (миллиард доллар-биле)

1937/38 ч.	1944/45 ч.	1949/50 ч.	1952/53 ч.
5,8	44,8	37,0	65,2

ырлар аар үндүрүлгени күсөли-биле чорутуп турар.

Капиталистг кол-кол чурттарда үндүрүг чымдалдары сөөлүг чылдар иштинде 1944—45 дайын чылыңга онаажып турган эргидеги максимуму ыракта сонгаар каалкан. 1952 чылда-ла АКШ-тын национал орулгазынын 30 хуузуң, Франциянын—39 хуузуң, Англиянын—42 хуузуң үндүрүлгелер хавырылзын алган.

Үндүрүлгениң денелдерин бөдөлдүп, олча-ажык үндүрүлгенин төлөкчилериниң санын бедиле-биле көвүдөдип тургаш, база доора үндүрүлгенин, ядылардан үндүрүлгенин шыдажыр аргажок өстүрүп тургаш, чоңунуң эвээш ажил төлөвири ап турар кезектеринден канчаар-даа аажок хөй үндүрүлгени хавырып ап турарлар.

Доора үндүрүлгенин үлүү бүгүлө үндүрүг онаалдарыңа дына-

лып көрбөөн кемчээлдерге четкен. Ол болза, АКШ-та 40 хуу, Англияда—44 хуу, Барын Германияда—60 хуу, Францияда—75 хуу, Италияда—84 хуу болуп турар.

Продукция бүдүрер үлөтүрдө ажилдап турар америк ажилчыңа онаажып турар дөрт үндүрүлгенин онаалгалары делегезиниң ийги дайынынн бүдүзүңде турганыңа болаарга 1953 чылдын эгезинде орту-маа-биле 37 каттап хөй болган.

Дөрт болгаш доора үндүрүлгени канчаар-даа аажок улгатырманың түнеленинде АКШ-та болгаш өске-даа капиталистг чурттарда ажилчы чоннар боттарынын акша-биле алып ажил төлөвириңн үштүн биринден эвээш эвезин үндүрүг органныңа бээр ужурга таварып турар.

Үндүрүг докталан чөвө-даа аартатса агрессчи Атлантика блогунун чурттарынн чагырыкчы бөлүктери канчаар-даа аажок хөй шериг чарыгдалдарын үндүрүг кирилделери-биле дуглаар аргажок болуп турар, оон уламындан күрүнө сан-хөөлөриниң кризис байдалында турарынн дугайын хөвөөчүлөп турар өзүп турар бюджет дефициттери (бюджеттин орулгалыг кезээден чарыгдалдыг кезээнин ажары) ол-ла бүгү чурттарга характерлиг болуп турар.

АКШ-та бюджет дефицити чоокта чаа доозулган 1952—53 бюджет чылында 9,4 миллиард доллар четкен,

ол болза, эрткен чылдын дефицитинде 2,3 каттап ажып турар. Сан болгаш чазак бөлүктери безин Катышкан Штаттарынн төвүңгүңде тайбың үеге турбаан ол хире улуг бюджет дефицитинде хөвөөчүлөп чедип келген деп америк пардалга айткан. 1953—54 чылда АКШ-тын бюджетине 5 миллиард аажык долларын дефицитинде база көрүп турар. Ындыг болза-даа, бо эгелээн чылда керек кырында дефицит ол бодалдардан дыка ажар болгаш 9—10 миллиард доллар чедер деп чүвө конгрессменериниң дынадыгыларындан илден болуп турар.

Боо-чөпсектерин эидере бүдүрүп үндүргениңн түнеленинде Англияга бюджет дефицити эрткен 1952—53 чылда 521 миллион фунт стерлинг болган. 1953—1954 чылда Англиянын чаа бюджетинде 580 миллион фунт стерлинг түнүг дефицитти шуут көрүп турар.

Францияда байдал оон-даа дора. Ында бюджет дефицити 1952 чылда 800 миллиард аажык франк болган, ынарчага 1953 чылдын бюджетинн төлөвилели орулгалардан чарыгдалдарын 906 миллиард франк ажырап дугайын чугаалап турар, ол болза, бюджеттин бүгү чарыгдалдарын дөрт чарарга барык-ла бири болуп турар.

Ынарчага бир эвес капиталистг чурттарынн чазактары шаанда бюджеттерин балансылар деп илген турган болза, амгы үеге олар ол меге бодалдарын каалкан болгаш бюджеттерин канчаар-даа аажок хөй дефициттерлиг кылдыр чогаалдып кылдыр ужурга таварышкынар.

Бюджет дефициттери чөзшкннер болгаш эмиссиялар-биле (үнелиг саззынар бүдүрери-биле) дуглатылып турар, ол болза күрүнө өлөрин болгаш акша хуульгезин көвүдөдирин, акшаның санын алыкчы күштериниң бадарын, инфляцияны улам ыайгы ханылаашкынын болгаш оон-биле холбаштыр ажилчы чоннарга амдырал өртөөнүн аартаашкынын улам-на өстүрүп турар.

(Төнчүзү 4-кү армында).

Кол-кол капиталистг чурттарга

1937/38 ч. 1949/50 ч. 1952/53 ч.

Профэвилелдеринин III Бүгү-делегей конгреси

Октябрь 11-де эртенги хуралы

ВЕНА. Профэвилелдеринин III Бүгү-делегей конгресинин октябрь 11-деги эртенги хуралына Луи Сайянын илеткелини талазы-биле саналдар эгелээч Хуралды даярдаган Н. М. Шверник Гватемаланын ажилчы чоннарын чангыс-ай конфедерациянын чингине секретары В. Мануэль Гуттерреске бир-ле дугайында сөс берген.

«Юнайтед фрут компания» деп америк компания Гватемалада реакциянын лагерин баштап сүлээлери кичилерин чепсегеп, эрге-чагырга аңаа дыннангыр чазакты тургузар сорулга-биле өске-даа язынын хоралакчы чорудулгаларын кылып турарын ол чугаалаан. Даштыкы монополияларны бадүрүлгелеринде ажилдап турар гватемалачы ажилчыларнын кызымаккай демиселинин чижектерин Гуттеррес көргүскөн.

Социализм тургузушкунда ажилчыларнын чедилешкенинин дугайын, улус-демократтыг Чехословакияда профэвилелдеринин ролу-нун дугайын чехослав төлээлерин кезигүү Зупка чугаалаан. Чехослав профэвилелдери бүгү делегейин тайбыга ынакшылдык кичилери-биле кады атомунг чепсепти хоругдар дугайында, улустар аразыны бүгү-ле таарыштырмаан айтырыгларын тайбын шиптирлээр дугайында Тайбынын Бүгү-делегей Чедилешкенин негелделерин бүрүнү-биле деткип турар деп ол чугаалаан.

Финляндиянын профэвилелдери конгреске ажил-иши белеткедиг болганын Финляндиянын ажилчы чоннарын төлээлекчиси Ларс Юнттила чугаалаан. Бадүрүлгелерге болгаш профэвилел организацияларына 2500 ажыг хуралдар болуулаан, аңаа ажилчылар болгаш албан-хаакчытар Профэвилелдеринин Бүгү-делегей Федерациянын ажилчы чоннарын чангыс-эви чедил алырыне угланган ажил-чорудулгаларын деткинип чугаалаанар.

Амгы үед Финляндияда чоңунг калбак массаларнын амдырал денелине капиталдык халдашкынарнын күштелип турарын Юнттила айтып чугаалаан. Ынчалза-даа ол халдашкыга удур демисел чурттуң иштинде өзүп турар.

Индия—Герберт Варнке. Ол болза, ГДР-нын болгаш Барын Германиянын ажилчы чоннарын төлээлекчилери кирип турар герман төлээлерин мурунунд конгресстин киржикчилерине байыр чедирген.

Барын Германияда тургустунган байдал бүгү европейки улустарга удуг кыжаныгы айтыл болуп турарын Варнке демделгези. Профэвилелдеринин III Бүгү-делегей Конгреси Европанын бүгү профэвилелдеринге болгаш бүгү ажилчы чоннарынга дайынчы айылын чайдлар дээч демиселге, бони болгаш париж керээлерин күштүг болдуруп бадүрүлгелеринге айтырып кыжаныгы айтыл болуп турарын Варнке демделгези. Профэвилелдеринин III Бүгү-делегей Конгреси Европанын бүгү профэвилелдеринге болгаш бүгү ажилчы чоннарынга дайынчы айылын чайдлар дээч демиселге, бони болгаш париж керээлерин күштүг болдуруп бадүрүлгелеринге айтырып кыжаныгы айтыл болуп турарын Варнке демделгези.

Н. М. Шверник харын сөс чугаалаан. Эртенги хуралды сөвлүрүдө Панаманын ажилчы чоннар федерациянын төлээлекчиси Марта Матанорос база чүве чугаалаан. (СЭТА).

Политиктиг конференцияны чыылдырар дугайында АКШ-тын бижинтеринге Ныдаттын Улустун Төп чазанын харызы

ПЕКИН. (СЭТА). Политиктиг конференцияны чыылдырар дугайында АКШ-тын бижинге Кыдат Улус Республиканын Улустун Төп чазанын харызын Кыдат Улус Республиканын даштыкы херектер министри чарлап үндүргөн. Кыдат Улус Республиканын Улустун Төп чазанын мурунунд даштыкы херектер министри Чжоу Эн-лайнын харыда чугаалап турары болза:

«Катышкан Штаттарын чазанын сентябрь 19, 24 хүнеринде болгаш октябрь 9 хүнүндө Швециянын чазан дамыштыр чоруткан үш бижиктерин Кыдат Улус Республиканын Улустун Төп чазан медеэ кылдыр хүлээп алган болгаш Корей Улус-Демократтыг Республиканын чазан-биле кады өөренип көргөн. Кыдат Улус Республиканын Улустун Төп чазанын мурунунд моон адаанда чүүлдерин меделгезинге мен ам төлээлетирдим:

1. Кыдат Улус Республиканын Улустун Төп чазан болгаш Корей Улус-Демократтыг Республиканын чазан 1953 чылдын сентябрь 13-те болгаш 14-те Катышкан Нациялар Организациянын чингине секретары дээрги Даг Хаммаршельдиге боттарынын харын телеграммаларында дөрт саналдарын көдүрүп үндүргөн, ол саналдар болза, политиктиг конференцияны дүрген-не чыылдырар төлөздө, ол конференциянын киржикчилеринин составын алгыдарынык хемчеглерин КНО-нун Кол Ассамблеязынын 8-ки сессиязы дүргөн алыр ужурулг деп чүвени көрүп турар. Ол саналдарын КНО-нун Кол Ассамблеязынын 8-ки сессиязынга Катышкан Нациялар Организациянын чингине секретары албан ёзуу-биле дамчыткан. Совет Эвилелин КНО-да төлээлеринин баштыкчы дээрги Андрей Вышинский КНО-нун Кол Ассамблеязынын 8-ки сессиязын даргазынга сентябрь 18-те чоруткан чагаазынга Кыдат Улус Республиканын болгаш Корей Улус-Демократтыг Республиканын

чазактарынын үстүндө айтыкан саналдарын сессиянын хүн айтырымыга кирерин дилгези. Ынчалза-даа КНО-нун Кол Ассамблеязынын 8-ки сессиязы ол саналдарын бодуун хүн айтырымыга киреринден ойталаан. Ол болза, улустар аразынын маргылдааларын тайбын чугаалажышкынар-биле таарыштырар принципке КНО-нун Кол Ассамблеязы удуруланып турарынын херечилели болуп турар деп, ол чорук чагаай бодалдыг эвес чорук деп Улустун Төп чазан санал турар болгаш ол талазы-биле ханы сагыш човаашкынын илередиң турар.

2. Политиктиг конференция бодуун формазынын талазы-биле паньмыньчжонь чугаалажышкынарнын катпташкыны болбас ужурулг, а Кореяга чазалайп турган ийи талалардан аңгыда сонуургалдык нейтралдык күрүнелерин киржилгезин хандырар ужурулг, ол чорук конференцияны шаптык чокка чорударын чингедир болгаш даштыкы шериглерин үндүр дугайында айтырыгын шиптирлээрине, корей айтырыгларын таарыштырарыне болгаш өске-даа айтырыгларын шиптирлээрине орукту тывар арганы бээр деп санал бодалганы Кыдат Улус Республиканын Улустун Төп чазан кезезде барымдалап келген. Ынчалза-даа КНО-нун Кол Ассамблеязы Катышкан Нациялар Организациянын Уставынын сорулгаларын болгаш принциптерин тоо-вайн, Кореяга чазалайп турган талаларын бирээзини бодалганын барымдалаан болгаш политиктиг конференцияга Индиянын киржирине удуруланып турар өзөөш нуруунун саналын хүлээп алгаш, улустар аразынын маргылдааларын Катышкан Нациялар Организациянын кезигүүнеринин хөй нуруузуун Уставты эзуулар тайбын аргалар-биле шиптирлээр эргелерин казан, КНО-нун Кол Ассамблеязынын илдиң ажил-хөделишкениери болза, Катышкан Нациялар Организациязы ам безин

оскундулар чыгаан алдарын моон ийи чидирерине чедир болгаш ол ажил-хөделишкениер болза, Катышкан Нациялар Организациязы улустар аразына дүшкүрүлг чорукту тургузар талазы-биле агрессорларын эрге-ажыктарына бараан болбушаан турар деп чүвени улам тодаргай көөр арганы кижилерге берип турар деп Улустун Төп чазан санал турар.

3. Ындыг болза-даа, Азияга болгаш бүгү делегейге тайбынды быжылаарынын херээн чингедирине угланган корей айтырыгын тайбын таарыштырар политиканы чайгылыш чок чорудар сорулга-биле, база политиктиг конференцияны чыылдырарын дүргедир сорулга-биле Корей Улус-Демократтыг Республиканын болгаш Кыдат Улус Республиканын чазактары боттарынын төлээлекчилерин политиктиг конференцияга хамаарышкан айтырыгларын дугайында чугаалажышкынар чорудар сорулга-биле Катышкан Штаттарын төлээлекчилери-биле ужуражырынга томуйлаар деп Кыдат Улус Республиканын Улустун Төп чазан Корей Улус-Демократтыг Республиканын чазан-биле сүмелешкеш дугурушканар.

4. Ол чугаалажышкынарга политиктиг конференциянын чүгле болур черинин болгаш үезинин дугайында айтырыгын шиптирлээр эвес, харын ол чугаалажышкынарга политиктиг конференциянын киржикчилеринин составынын дугайында айтырыгын шиптирлээр ужурулг турары улам чугула.

5. Бир тээ ол чугаалажышкынарнын чүгле Кореяга чазалайп турган ийи талалар чорудар болганда, ол чугаалажышкынарнын чорудар чери Кореяга Паньмыньчжонь болуру таарымчалыг.

КНО-нун Кол Ассамблеязынын Улустун Төп чазанын даштыкы херектер министри Пекин, 1953 чылдын октябрь 10».

Бомбейге Перунуң чугаазы

ДЕЛИ. «Хиндустан таймс» солунун дыннатканын эзуулар алырга, премьер-министр Неру Бомбейге болган митингке бодуун чугаазына Кореяда КНО-нун командил черинде «Мурнуу Кореянын чазанын кара-туразында үлдүдиглерин чаап чажырбайн буруу шаарын» негези.

Чеспези дүжүргөн зонада лисымачыларын чөңгөлөрүнүн болгаш ийди шериглерге удуу оларын чепсектиг халдаашкын организаастар дээр кыжанынын дугайында Нерунун меделгезин: «Бис Кореяга дайын кылар дээш барбаан бис. Бис аңаа удуг чепсектер болгаш танклар чок барган бис. Бис аңаа ийи таланык командадал черлеринин чазанын эзуулар боттарынын хүлээлгелерине күүсдир дээш барган бис. Тайбынчыдылгага ат салганынын соонда, чүгле дөрт конук эрген турда, мурнуу корей-жилер 23 муң туттурган шериглерин таралыр ойлалып, тайбынчыдылга дугайында дугурулганы бужары-биле үрээнир. Ол туттурган шериглер болза, туттурган шериглер дедир чандырарынын талазы-биле нейтралдык күрүнелерден комиссияга шилчидип бердиген турар ужурулг турган. Ол чүдөк бужар чорук буруу шавышкынын негеп турар».

Оон ийи, «тайбынчыдылга дугайында дугурулганы күүсдир дээш харысалга КНО-нун өске-даа кезигүүнерине, чилжээлгерге, корей дайыга эң улуг киржилгелиг болган АКШ-ка база оонаажып турарын» Неру онзалал демделгези.

(СЭТА).

Маркетке Черчилльдин чугаазы

МАРКЕТ. Консервативтиг партиянын Маркетке болган конференциязы сөвлүрүп турда, Англиянын иштин болгаш даштыкы политиказынын чамдык айтырыгларына хамаарыштыр премьер-министр Черчилль октябрь 10-да чүве чугаалаан.

Барын-чүк «камгалалын» күштелдирерине кийгиришаан, Черчилльдин бо талазы-биле меделгезини болза: «Хөй саныг немештерин киржиштирип тургаш, европейки армияны тургузурынга ядиг бээр-биле бүгү болдунар-ла аргалыг чүүлдерин кылырын бодал турар бис».

Французтарнын күштерин бистия чаа герман коллегиястын күштерине биле демелештирер дээш Европада боттарыныстык чепсектиг күштеринисти американаргылаштыр тургузар бис, бир эвес европейки камгалал инитижилгезин тургузарынга французтар чөшээрешпес болза, Германиянын күштерин барын чүк эвилелчилеринин күштерине НАТОНУН (Соңгу-атлантиканың шериг блогу—Ред.), шугуму-биле катыштырар чергелиг кандыг-бир чаз демчелген аңгыда кандыг-даа өске чазгай угаанын шилде бисте чок».

Барын болгаш Чөөн чүктерини аразында харылзааларга хамаарыштыр Черчилль болза, «бүгү бергелерин ачып эрттер төлөздө, яны-бүрү чурттарын удурукчу ажилдакчылар ужуражыр аргалыг болур ужурулг» деп мурнуку хевээр бадыткаан.

(СЭТА).

Харымсалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

БҮГҮ ЧАГЫКЧЫЛАРГА

1954 чылда төп болгаш оҕласты солундарынын база сет күүлдерин чагылгалын октябрь 1-ден эгелеп хүлээп алыр.

Чагылгалык «Союзпечать» Кизыл хоорайда болгаш районнарда салбырлары, харылзаанын салбырлары болгаш агентилери, почталынар а ол ышкан бадүрүлгелерде совхозтарда, МТС-терде болгаш колхозтарда, албан болгаш өөредилге черлеринде чагылгалы талазы-биле хөй-ишти төлээлекчилери хүлээп ал турар.

Чагылгалык сөвлүг хүннерге сонгаарлатпаныр. Чыл төң чүзүңге чедир чагылгалы!

«Союзпечать».

НАМ ИР.

Корей Улус-Демократтыг Республиканын даштыкы херектер министри Пхеньян, 1953 чылдын октябрь 10».

Нам Ирнүң меделгели

Корей Улус-Демократтыг Республиканын чазактарынын үстүндө айтыкан саналдарын сессиянын хүн айтырымыга кирерин дилгези. Ынчалза-даа КНО-нун Кол Ассамблеязынын 8-ки сессиязы ол саналдарын бодуун хүн айтырымыга киреринден ойталаан. Ол болза, улустар аразынын маргылдааларын тайбын чугаалажышкынар-биле таарыштырар принципке КНО-нун Кол Ассамблеязы удуруланып турарынын херечилели болуп турар деп, ол чорук чагаай бодалдыг эвес чорук деп Корей Улус-Демократтыг Республиканын чазан санал турар болгаш ол талазы-биле ханы сагыш човаашкынын илередиң турар.

2. Политиктиг конференция бодуун формазынын талазы-биле паньмыньчжонь чугаалажышкынарнын катпташкыны болбас ужурулг, а Кореяга чазалайп турган ийи талалардан аңгыда сонуургалдык нейтралдык күрүнелерин киржилгезин хандырар ужурулг, ол чорук конференцияны шаптык чокка чорударын чингедир болгаш даштыкы шериглерин үндүр дугайында айтырыгын тайбын таарыштырарыне болгаш өске-даа айтырыгларын шиптирлээрине орукту тывар арганы бээр деп санал бодалганы Корей Улус-Демократтыг Республиканын чазан кезезде барымдалап келген. Ынчалза-даа КНО-нун Кол Ассамблеязы Катышкан Нациялар Организациянын Уставынын сорулгаларын болгаш принциптерин тоо-вайн, Кореяга чазалайп турган талаларын бирээзини бодалганын барымдалаан болгаш политиктиг конференцияга Индиянын киржирине удуруланып турар өзөөш нуруунун саналын хүлээп алгаш, улустар аразынын маргылдааларын Катышкан Нациялар Организациянын кезигүүнеринин хөй нуруузуун Уставты эзуулар тайбын аргалар-биле шиптирлээр эргелерин казан, КНО-нун Кол Ассамблеязынын илдиң ажил-хөделишкениери болза,

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Корей Улус-Демократтыг Республиканын даштыкы херектер министри Нам Ир меделгел чарлап үндүргөн, ол болза, политиктиг конференцияны чыылдырар дугайында Швециянын чазан дамыштыр АКШ-тын чазанын чоруткан үш бижиктеринге харын болуп турар. Корей Улус-Демократтыг Республиканын чазанын мурунунд КУДР-нын даштыкы херектер министри Нам Ирнин берген харызынын долу бижимелин моон адаанда кирип турар:

«Катышкан Штаттарын чазанын сентябрь 19, 24 хүнеринде болгаш октябрь 9 хүнүндө Швециянын чазан дамыштыр чоруткан үш бижиктерин Корей Улус-Демократтыг Республиканын чазан медеэ кылдыр хүлээп алган болгаш Кыдат Улус Республиканын чазан-биле кады өөренип көргөн.

Корей Улус-Демократтыг Республиканын чазанын мурунунд моон адаанда чүүлдерин меделгезинге мен ам төлээлетирдим:

1. Кыдат Улус Республиканын Улустун Төп чазан болгаш Корей Улус-Демократтыг Республиканын чазан 1953 чылдын сентябрь 13-те болгаш 14-те Катышкан Нациялар Организациянын чингине секретары дээрги Даг Хаммаршельдиге боттарынын харын телеграммаларында дөрт саналдарын көдүрүп үндүргөн, ол саналдар болза, политиктиг конференцияны дүрген-не чыылдырар төлөздө, ол конференциянын киржикчилеринин составын алгыдарынын хемчеглерин КНО-нун Кол Ассамблеязынын 8-ки сессиязы дүргөн алыр ужурулг деп чүвени көрүп турар. Ол саналдарын КНО-нун Кол Ассамблеязынын 8-ки сессиязынга Катышкан Нациялар Организациянын чингине секретары албан ёзуу-биле дамчыткан. Совет Эвилелин КНО-да төлээлеринин баштыкчы дээрги Андрей Вышинский КНО-нун Кол Ассамблеязынын 8-ки сессиязын даргазынга сентябрь 18-те чоруткан чагаазынга Кыдат Улус Республиканын болгаш Корей Улус-Демократтыг Республиканын

Лисынманчы бөлүк туттурган шериглерге хамаарыштыр чаа чөңгезин белеткеп турар

НЬЮ-ИОРК. Юнайтед пресс агентилеринин корреспондентинин Муньсандан дындалып турарын эзуулар алырга, Мурнуу Кореянын

шериг полициязынын начальниги генерал-лейтенант Вон Ион Дук лисынманчы чазак 22500 туттурган шериглерин «тургунадырынын» план-

нарын көрүп турар дээрин Сеул хоорайга бадыткаан.

(СЭТА).

Капиталистиг чурттарнын бюджеттери чүнүн дугайын чугаалап турарыл

(Төвчүзү. Эгези 3-кү арында). Хүүлүдө туруп турар акшанын саны амгы үед АКШ-та дайын мурунундаазыдан барык-ла 5 катап, Англияда—3 катап, Францияда—21 катап хөй болуп турар.

Бо болза, улус массаларын амдырал денелин кудуладып тургаш, натыйжы аңгылар боттары байыр дээш саазын акшаны эмин эрттер хөй санын кылдыр үндүрүп турарынын дугайын херечилеп турар-дыр.

АКШ-тың катыжышкынар бөлүктөрүнүн ажил-кончаазы 1953 чылдын баштайгы чартында америк долларын садып алыкчы арганын кудулаанын барымдалаш көөргө безин дайын мурунун денелин 6 катап ашкан.

Оон-биле чергелештир боттук ажил төлөвири дайын мурунундагы денелиге демейлээр АКШ-та 30 хуу, Англияда—33 хуу, ыңчаарга Францияда болгаш Италияда барык-ла 50 хуу кудулаан. Ажилчы чоннарын шуут ядараашкынын хемчезли ыңдыг болур-дур. Буржуазияга деней болаарга ажилчы чоннарын ядараашкынын дугайын национал орудуга оларын үлүүнү батканы херечилеп турар: АКШ-та хуузуна ажил-чорудулгалыг чоңунг орудулгаларын үлүү 1940 чылда национал орудуганың 47,4 хуузу, 1948 чылда 44,3 хуузу турганыга ден-изерте 1951 чылда 41,9 хуу болган. Национал орудуга ажил төлөвири-нин үлүү Барын Германияга чүгле 1950 чылдан 1952 чылга чедир үедө безин 8 хуу дүжүп баткан.

Ажилчы массаларын улам ыңайгы ядараашкынын, оларын садып алыкчы арганынын кызырганы болгаш эң эргежок чугула аш-чөм продуктуларынын болгаш өске-даа бараанынын талазы-биле хергелди дүжүрүп бадырганы—экономиканы милитаризаастарынын болгаш «сөөк дайыннык» хай-бачыттыг политиказынын түнели ол-дур.

Ынчангаш агрессия Атлантик блогуунг чурттарынын шериг политиказынга, Катышкан Штаттарын агрессия бөлүктөрүнүн кысып үндүргени дайын политиказынга удур-ламышкынар улам өткүр чангылаанып турар. Милитаризациянын америк планнарынга улус массаларын удурулаанышкынын улам өзүп турар. Миллион-миллион кижилерин тайбынче күзөл-соруу күчүлү болгаш эзулуг күш алган.

Д. НИКИТИН.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл Шериктин кутумчуу, бажын 7 ТЕЛЕФОНАНЫ: Харымсалгалыг редакторнун 8—62, харымсалгалыг редакторнун ордалкчынын, партияж амдырал, кудуу болгаш амдырал редакторунун 8—88; харымсалгалыг секретарынын 3—68, пропанды болгаш агитация, кезеэ ажил-агы, үдетур болгаш транспорт, чагаа киджистеринин 4—98, ишткян информация, бухгалтериянын — 8 — 65